

Παντελής Μπουκάλας (1957)

Σήματα λυγρά

Η καταγωγή

Τον έσβησε ο καημός
που δεν κατάφερε να δώσει νόημα
στο γρίφο των ψαράδων.
«Ό,τι πιάσαμε το πετάξαμε»
αποκρίθηκαν στο τυφλό του ερώτημα.
«Κι ό,τι δεν πιάσαμε
το φέραμε μαζί μας.»
Αυτά ιστορούν για τον Όμηρο.
Για την ψαριά τους λέγαν οι θαλασσινοί.
Και για τις ψείρες.
Μα εκείνος είδε πιο βαθιά.
Το όνομα της τέχνης του
ένιωσε πως του δίδασκαν.
Μόλις συλλάβεις το ρυθμό
με βια τον διώχνεις από πάνω σου, έντρομος,
να μην καείς·
αλλού να πάει να κατοικήσει,
επαίτης μνήμης.
Κι εντός σου
-τις κουβαλάς, σε κουβαλούν-
θεριεύει το φαρμάκι των αδέσποτων λέξεων.
Και πεθαίνεις.
Απ' τον καημό σου, λένε.
Που δεν κατόρθωσες ν' ανοίξεις το αίνιγμα,
να το ανθίσεις.
Να γείρεις στον ίσκιο του
και να λευτερωθείς μέσα στο θαύμα

Έτσι ο γενάρχης.
Και τ' αγγόνια του έτσι.
Και τα δισέγγονα,
ώς τη Μεγάλη Σύνθλιψη.
Βορά εκούσια ενός ομηρικού ζητήματος
ανανταπόδοτα πραγματικού.

Ρήματα

Πύθερμος ο Τήιος

Θα πρέπει να τραγούδησε πολύ τον έρωτα
πώς τήκονται τα σώματα όταν σμίγουν
πώς ορφανεύουνε στο χωρισμό
ανόητα μισά δίχως το σύμβολό τους
και πώς τραντάζεται η καρδιά όταν φυσάει ο πόθος
Και της παρέας το κρασί,
πώς γλύκαινε η καρδιά όσο το γευτόταν,
κι αυτό θα πρέπει να το τίμησε
με τους ρυθμούς και με τις λέξεις του
Αλλιώς πώς του Ανακρέοντα
συγκαιρινός και συμπολίτης
Κι ίσως να μίλησε και για τον πόλεμο,
αρνητής,
ή πάλι εμψυχωτής της πόλης του
ενθουσιασμένος
Κι ίσως τα λόγια του να γίνονταν κοινά, αγαπημένα,
να τα διαβάζανε στους μαθητές οι δάσκαλοι
υποδείγματα
να τα τραγούδαγε η συντροφιά στο γλέντι της

Κι α ναι, θα πίστεψε κι αυτός
όσο τραγούδαγε κι όσο τον τραγουδούσαν
πως πια δικός του ο χρόνος ο μελλούμενος
κατακτημένος
γραφή βαθιά σε πέτρα πάνω άθραυστη
να μην τη σβήνει τίποτα

Τίποτα δεν απόμεινε
Τ' όνομα μόνο
Κι ένας στίχος, ορφανός,
απ' τους πολλούς που θα 'γραψε
ο έρμος

Το στίχο ετούτο δεν τον έψαξα ποτέ,
να εξακριβώσω
Ας μένει ελεύθερη η φαντασία, ας υποθέτει
Να, πως μονάχος έκαψε τα λόγια του ο τεχνίτης
κι άφησε πίσω του ισχνό ένα σήμα, ελάχιστο

Και πέντε λέξεις, θα 'θελε να πει,
και πέντε λέξεις είναι βαριές κι ατίμητες
αν έχουν νόημα καρδιάς αιματωμένο
κι αρκούν για να ιστορήσουν έναν άνθρωπο
Οι άλλες όλες
υπήρξαν για να υπάρξουν μόνο οι πέντε
Έρωσ. Καιρός. Τα μάτια σου
.

Στην ξενιτιά της γλώσσας

Τυχαία ώρα. Τυχαία πλατεία. Τυχαία Ελλάδα.
Πάντως Κυριακή,
τότε που δέεσαι στο χρόνο να ειρηνέψει.
Στα παγκάκια, μισοί να κάθονται, μισοί ανεβασμένοι.
Αλβανοί.
Τώρα μιλάνε δυνατά
και ξαναβρίσκουν όσα έκρυψε
φοβισμένος ο καιρός της σιωπής.
Ξενιτεμένοι μες στη γλώσσα τους.

Οι εδραίοι δεν της αποδίδουν σημασία,
καν δεν τη διακρίνουν
γι' αυτό κι ελευθερώνει ορμητικό τον ήχο της.
Στο θάλαμο τηλεφώνούν. Φιλιππινέζοι. Μάλλον.
Διπλά ξενιτεμένοι αυτοί
της γλώσσας και του δέρματος
δεσμεύουν τη φωνή τους
αθόρυβοι διασχίζουν το ακίνητο βλέμμα μας.

Συλλέκτης μάταιος επεισοδίων
παίρνεις να γράφεις σιωπηρά,
δίχως χαρτί ή μολύβι,
λες ξαναλές τις φράσεις μη χαθούν,
έχει ραγίσει ο ρυθμός,
κομπιάζει η μνήμη.
Εκείνο το βαρύ τ' αγνεαλόγητο:
«Πατρίδα του ποιητή η γλώσσα του»
σου τρώει το νου τον φαρμακώνει.
Μα ποια πατρίδα.
Λέξεις και λέξεις και πάλι λέξεις.

Ιθαγενής του κενού,
μετράς, διπλή-τριπλή η ξενιτιά της γλώσσας
όταν γράφεται.
Να μένεις έξω μακριά απ' ό,τι πόθησες
ό,τι σχεδίασες πριν το αναθέσεις στα ρημάτια.
Να μένεις έξω μακριά
απ' όσους δεν νοούν τη γλώσσα σου
σε άλλον ήλιο γεννημένοι
Έξω μακριά κι απ' τους ομόγλωσσους
που διασχίζουν την παλιλλαλία σου αδιάφοροι.

Μια ξενιτιά η πατρίδα σου.
Σαν έρωτα που τον ζητάς
μόνο για να τον χάσεις

Τιμαλφή

Μια αγριάδα που τρυπάει
την άσφαλτο και ανταρτεύει
πανηγυρίζει στη σκιά
τού γερασμένου αυτοκινήτου
και προς τον ήλιο αυθόρμητα κινεί
Ένα αδέσποτο σκυλί
που σε παίρνει το κατόπι σου
να σε διδάξει στη βουβή του γλώσσα
ότι τα πλάσματα δεν έχουν οριστεί της μοναξιάς
Κείνη η ροδιά που τρεις γενιές κρατάει
αφρόντιστη
για να δωρίζει τον καρπό
εόρτιο ή και πένθιμο
—δεν έχει αίμα η διαφορά
μέσα στον θανατοσυνάρτη χρόνο
Ένα σπουργίτι που επιμένει επιμένει επιμένει
να χτίζει ενδέκατη φορά φωλίτσα
που την τσακίσαν ήδη δέκα
Όσα τηλέφωνα δεν σβήνεις
στην τριμμένη ατζέντα
πείσμα εγείροντας στο θάνατο τον κατεσθίοντα
κι ας μην στην άλλη άκρη σώζεται φωνή
και ανταπόκριση
Ένα φιλί που κόβει την πνοή
ως δένει το παράπονο με την παραφορά

κι απ' τα κομμάτια της
απ' την αρχή τον κόσμο σχηματίζει

Μα ποιος το είπε πως ο βίος νήμα.
Ένα υφαντό.
Ακόμα και στο ξήλωμά του,
νόημα αιμορραγεί και ανασταίνει

Επί πέντε

Φύλλο της λεμονιάς.
Σε βλέπει
και ανασυντάσσεται ο κόσμος

Φύλλο της λεμονιάς
Χαϊδεύεις
και ριγεί η ψυχή ως και στο κόκαλό της

Φύλλο της λεμονιάς
Η μυρωδιά του
ένας θεός από πηλό επιτέλους

Φύλλο της λεμονιάς
Το σπας
κι ακούς το σπαραγμό τής ρίζας

Φύλλο της λεμονιάς
Το γεύεσαι
τρελαίνεται η μνήμη έμπικρη

Μισηνός

Κι αν ήμουνα στου Έκτορα το στράτευμα
ή του Οδυσσέα
ποια η διαφορά.
Ο χάρος άπατρις —και δημοκράτης.
Κι ύστερα, καν δεν πολεμούσα,
μόνο τη σάλπιγγά μου ρύθμιζα
κι έστελνα με τον ήχο της
αρματωμένους πάνω σε αρματωμένους.

Κι όσο θερμότερο το παίξιμό μου
τόσο πληθαίνουν οι νεκροί
Με βάραινε το αίμα
μα πώς την τέχνη μου να αδικήσω,
πώς ν' απιστήσω στο ρυθμό
που μέσα μου αυθόρμητος ανέβαινε.

Όσπου από λύπη λέω από οργή
παρά από περηφάνια
καυχήθηκα
πως το θανάσιμο θνητό μου μέλισμα
κατανικάει όλων των θεών τη σάλπιγγα.
Τ' άκουσε ο Τρίτωνας
θαλασσινός αυτός, θαλασσινή κι η σάλπιγγά του,
χολώθηκε,
ο φθόνος είναι ο λόγος των θεών.
Με πνίγει.
Καν τη χαρά του αγώνα δεν μου έδωσε
καν τη χαρά της ήττας.
Γι' αυτό ευλογάω τον Μαρσύα.
Έπαιξε κι έχασε.
Ο αυλός του ηττήθηκε
από την πονηριά του Απόλλωνα
όχι απ' τη λύρα του
—ότι ο δόλος είναι ο λόγος των θεών.
Τον κρέμασε τον έγδαρε ο θεός.
Αλλά τουλάχιστον του δόθηκε ο αγώνας.

Μαρσύας

Μα ποιος αγώνας.
Όλα γραμμένα.
Κι όλα του θεϊκού χεριού τους.
Τυχαία βρήκα τον αυλό.
Τον πέταξε οργισμένη η Αθηνά.
Καλά τον είχε μαστορέψει
από το κόκαλο του ελαφιού την αρμονία αποσπώντας.
Μα έτσι ως φούσκωνε το πρόσωπό της να φυσάει
βαλθήκαν να γελάνε φθονερές
Ήρα και Αφροδίτη.
Θυμώνει, πάλι καλά δεν τον τσακίζει,
τον πετάει,
βαριά κατάρα ρίχνει σ' όποιον τολμήσει

τον σηκώνει από το χώμα.

Βλέπω. Σηκώνω. Δοκιμάζω.

Με συνεπαίρνει ο ήχος του γλυκύτατος.

Βλέπω. Αλλιώς τον κόσμο βλέπω.

Λοιπόν Απόλλωνα, βάζω φωνή,
ανάξια τώρα η λύρα σου.

Ας μετρηθούμε να πειστείς.

Ακούει, οργίζεται, αγώνα ορίζει

κι όποιος ο νικητής,

αυτός να επιβάλει την ποινή της αρεσκείας του.

Κρούει τη λύρα,

μένουν ακίνητα τα ελάφια να θαυμάζουν.

Δίνομαι στον αυλό,

ψυχώνεται του ελαφιού το κόκαλο,

γελάει, δακρύζει, σάρκα που έρωτας την πάλλει.

Κανείς ο νικητής.

Αγώνας δεύτερος, της πονηρίας.

Μονάχα με τα χέρια παίζοντας

ν' αντλήσουμε τη μουσική

προστάζει ο ύπουλος θεός.

Μα πώς ψυχή να λάβει ο αυλός

αν η πνοή ψυχή δεν γίνει.

Και χάνω.

Σε πεύκο με κρεμάει εκδικητής.

Και ζωντανό με γδέρνει,

ασκό να φτιάξει το τομάρι μου.

Κι αφήναι το κορμί μου

να το τραγουδούν οι άνεμοι

χορδές το αίμα μου να εγείρει την ευμέλειά του.

Κι όχι που με συμπόνεσε, ποτέ του,

μόνο η ενσώματή μου μουσική

πιο τίμια από τη λύρα του,

για να τα χάνει ο χαμένος.

Τάχα μετανιωμένος

σε ποταμό με μεταμόρφωσε.

Ορμούνε τρέχουν τα νερά μου, σπάνε,

τις πέτρες γλύφουν και τα ξύλα

το μέλος τους ν' αρμόζουν ακατάπαυστο,

να σκίζουν κομματάκια το γραμμένο.

Στο πέλαο να το σέρνουν άσημο.